

Lokalhistorisk skrift for Enebakk
Nr. 2 • 2006 • Årgang 8 • Utgitt av Enebakk Historielag

ÍGN

Gamle plasser
på Stranda

Det er unektelig et faktum at historielaget gjennom tidene har fokusert mer på enkelte deler av bygda enn på andre. Dette har ofte hatt sammenheng med at historielaget (som andre lag) er preget av de enkeltpersoner som til enhver tid involverer seg i lagsarbeidet. Man kan ikke benekte at folk fra Kirkebygda og Dalefjordingen – og nå i det senere; Ytterbygda, har satt sitt preg på arbeidet i Enebakk historielag. Det er derfor med glede at vi nå merker økende engasjement for lokalhistorie også på Stranda og at stadig flere derfra nå velger å melde seg inn i historielaget.

Ign har tidligere hatt stoff om Flatebygodsset, Flateby Cellulosefabrikk og om båttrafikken på Øyeren – men ikke like mye om plassfolket og gårdene på Stranda. Dette ønsker vi nå å gjøre noe med og har derfor valgt å vie hele dette nummeret til den litt mer ukjente delen av Stranda-historien. Det er heller ikke tilfeldig at kulturminneverngruppa valgte nettopp Stranda som første stoppested når de nå i sommer gjennomfører en omfattende befaringsrunde for å kartlegge truede kulturminner i Enebakk.

Johan Ellingsen har i dette nummer skrevet en flott artikkel om de gamle plassene og setrene inne på skauen. Nils Sikkerbøl har tatt for seg et eksempel på en som "falt utenfor" i Stranda-samfunnet. Kenneth Holters slektsspalte tar denne gangen for seg hvordan man kommer i gang når man skal granske sin slekt. I tillegg til dette har vi selvfølgelig også en hel del lagsstoff fra vårens mange aktiviteter.

Med ønske om en god sommer!
Henning Bergersen

Gamle plasser på Stranda

Av Johan Ellingsen

Et jordsmonnkart (kvartærgeologisk kart) over Østmarka vil vise et interessant trekk ved at ismassenes bevegelser under den siste istiden av en eller annen grunn la igjen et rikt lag med løsmasser i området fra Rælingen mot Kirkebygda. En observant turvandrer vil ha registrert at i motsetning til andre deler av Østmarka, står granskogen i dette området stor og frodig helt opp på de høyeste toppene. Se for eksempel på Vardåsen, som er en av de høyeste toppene i Østmarka. Her er det svær granskog helt på toppen, i motsetning til lenger vest og nord der toppene er snaue ofte med skrinn furuvegetasjon. Skogen er også ekstra veksterlig i dette området med svært god tilvekst. Det er derfor ikke underlig at vi spesielt i dette området finner mange spor etter tidligere boplasser.

Jeg husker for noen år siden at jeg traff en kar innpå skauen som synfarte det nye kartet for Enebakk og som akkurat var ferdig med samme jobben i Fet. Han var forundret over hvor mange flere rester etter boplasser han fant i denne delen av Østmarka. Går vi 100 – 150 år tilbake i tid var det et helt annet liv i skogen enn i dag. Den gang ga skogen og marka livsopphold til mange mennesker på mindre plasser i skogen. Det var et yrende liv av husdyr på beite, lekende barn og folk som hadde sitt daglige virke i skogen. Mange livnærte seg som håndverkere og tok seg jobber nede i bygda, men hadde ei ku, noen griser, geit eller sau på plassen sin. Skogen ga mat i form av vilt, bær og fisk, beite til dyrene, ved og materialer til gjerder og hus.

Merratjern innenfor gården Haugstein på Stranda. Dette tjernet var tidligere demmet opp og dermed med på å forsyne Flateby Cellulosefabrikk og sagbrukene nedover langs vassdraget med kraft. (Red.) Foto: Henning Bergersen.

Utviklingen av boplasser på Flateby (Stranda) var fra tidlig 1700-tallet sterkt preget av at Flatebygodset helt fram til ca. 1840 eide alle gårdene og skogen på Flateby. Familien Collett som eide godset, er blitt kjent for sine kunstneriske opptog og høstjakter, mindre kjent er det at de innførte et leilendingssystem, kalt avgiftsbruk, som i sine betingelser var strengere enn husmannsveldet. Bøndene måtte forplikte seg til å jobbe for Collettene på sagbrukene og med plankekjøring. Bygdeboka forteller oss at hesteholdet i alle år var uvanlig stort på gårdene på Flateby grunnet mye kjøring av tømmer og plank. Mye av innmarka ble følgelig brukt for å produsere høy til hestene. Desto større grunn var det å ta i bruk slåtte- og beiteressurser i Østmarka. Ved skifte etter Flatebygodset fikk alle gårdene på Stranda hver sin skogsteig fra bygda og inn til Fudalen. Mange av disse stripene med skog har vært på salg og er i ettertid blitt stykket opp og solgt fra de enkelte gårdsbruk. Flere av disse teigene ble kjøpt opp av tidligere eiere av Haugstein.

Setrene var i bruk helt til slutten av 1800-tallet, da gårdene nede i bygda begynte å levere fersk melk inn til byen. (Enebakk Aktiemeieri ble opprettet i 1888). Setrene i Østmarka hadde litt av samme funksjon som de hadde i fjellbygdene, der mangelen på fulldyrka mark tvang bøndene til å bruke gode beiter i fjellet for å spare innmarka til produksjon av vinterfor. Det er spennende å tenke seg tilbake til 1800-tallet, og se for seg en fedrift innover i Østmarka med kløvhest, budeier og flokker med kyr. Sigurd Senje (1919-1993) skriver i sin bok "Østmarka" fra 1974, om de gamle setrene i Østmarka, men han var sannsynligvis ikke så kjent helt øst i marka og har lite stoff om plassene her. Jeg husker jeg hadde gleden av å treffe han en dag på 1980-tallet, da han kom tulsende inn på tunet etter en tur gjennom Østmarka. Han ble selvsagt invitert inn på kaffe, og han spurte og grov så mye om livet i denne del av Enebakk at han mistet bussen og jeg måtte kjøre han til byen!

Mange av plassene i Østmarka ble ryddet allerede på 1600-1700-tallet og det som er tilbake i dag er mange stedsnavn med endelsen -setra i seg. Innenfor Flateby finner vi enda rester etter Fageråssetra, som lå nydelig til på ei kolle like vest for Fageråstjern. Skogsbildet den gang var mye mer åpent enn i dag, på grunn av mer intensiv beiting og en sterk vedhogst.

Å være budeie på Fageråssetra var nok et slit langt unna folk med noe melking og kanskje kinning av smør, men du verden for et flott sted å våkne opp en stille sommermorgen! Rester etter fjøset fant jeg en vårdag i 1983, da jeg under planting kom over en tue med brennesle og fant små nedraste steinrøyser som et hus hadde stått på. Kanskje var det den gamle utedoen som fortsatt ga næring til brenneslen?

Dypt inne i den tette granskogen finner man tuffene etter den gamle plassen Stubberud. (Red.) Foto: Johan Ellingsen.

Hva som var setre og hva som var mer faste boplasser er ikke godt å si, men de som lå lengst unna bygda må i alle fall ha vært ryddet som setre, selv om de seinere, som Senje beskriver, ble tatt i bruk som fast boplass. Av andre kjente setre finner vi Narvestadsetra i Seteråsen (Rælingen), Holtopsetra i Børter og Myrsetra og Kåterudvangen som nå ligger i Rausjømarka naturreservat. Plassen Skaugen er den som omtales som Setra i jaktjournalen fra Flatebygodset. Navneendringen tyder på at den først var seter under Flatebygodset, nevnt første gang i 1701, for så seinere (1863) å bli eget bruk.

*På Skauen kan man fortsatt fornemme
seterstemningen fra gamle tider. (Red.)
Foto: Henning Bergersen.*

På vandringer i skogene innenfor Flateby kan du ofte komme over jordstykker som tydelig har vært dyrket. Granskogen står ofte svært tett her og leter du godt, kan du finne hauger med steiner, såkalte rydningsrøyser. I Melgårdsteigen i Trollåsen (i lia øst for Gjeddevannsveien) er det et slikt område. Bygdeboka nevner ingenting om en seter til Melgård, kanskje har det bare vært en liten inngjerdet utslått som skaffet litt ekstra høy til gården?

Plassen Kjendsli lå tidligere oppe i lia for dagens plassering, men den ble etterhvert flyttet dit den ligger i dag. (Red.)

Foto: Henning Bergersen.

Etter at Flatebygodset ble oppløst i 1840, fikk gårdene på Stranda en kraftig oppblomstring. Vekseljordbruket ble innført, husdyrtallet økte, og mange av plassene ble selveiere og solgt fra som småbruk, slik tilfellet var med Skaugen. Kun et fåtall av plassene inne på skogen er i dag fortsatt i bruk og mange steder er det kun steinrøyser/kjellerhull som vitner om at det her har bodd mennesker. Vi må huske at da slike plasser ble fraflyttet, ble oftest også husene tatt ned eller solgt og brakt videre til et nytt bosted. Det tok ikke lang tid før grantrærne igjen hadde overtatt jordlappene og plassene gikk i glemmeboka. Slik var tilfellet med plassen Brattås under Melgård som ikke var lett å finne. Etter en hogst langs den blåmerka stien innenfor Østli i midten av 1980-åra snublet jeg over et hull i bakken like sør for stien, da vi plantet etter hogsten. Det var kjelleren i Brattås som bygdeboka nevner var i bruk i 1865, men ble lagt ned i 1880-åra. Altså ca. 100 år etter fraflytting! Nå har en ny generasjon grantrær overtatt plassen.

Den mest interessante plassen er kanskje Finland, som vi tror opprinnelig er en finne plass. Tjernet Katisa sørøst for Finland har fått navnet sitt fra et finsk fiskeredskap. Vi har finne plasser også på Losby, så det er trolig skogsfinner som først har ryddet plassen, og da er den flere hundre år gammel. Rester av hovedhuset sto helt til 1970-tallet, men nå er det ikke mye å se av dette lenger.

*Artikkelforfatteren og hans
kone Ellen, fotografert på
plassen Finland i 1976.*

Rett nord for plassen bygde H. Bache-Wiig tidlig på 1900-tallet en jakthytte kalt Slottet, for å forlyste sine forretningsforbindelser. Denne ble stående å forfalle i mange år og var et populært turmål/festlokale helt fram til 1953, da det ble tatt ned og satt opp igjen som sommerhus på Larkollen.

*"Jaktslottet" til Bache-
Wiik slik det fremstår
på Larkollen i dag.*

*Maleri av "jaktslottet",
der det opprinnelig lå.*

Hyttebråtan er ikke vanskelig å finne langs den blåmerkede stien innenfor Skaugen. De siste som bodde her var familien Melby som i 1968 flyttet ned til Nordheim ved Vestby innenfor Hauglia. Ingar Melby jobbet som skogsarbeider på Haugstein og jeg husker godt alle de tunge sekkene med mat han bar fra butikken på Bjerke, opp bakkene til Skaugen og videre til Hyttebråten. Barna gikk på Strandaskolen, litt av en skolevei vinterstid!

Fra de ca. 25 dekar med jorder på Hyttebråten er det kjørt bort hundrevis av tonn med stein som danner rene festningsvoller helt ned mot Breimosan. Et utrolig slitsomt arbeid for mann og hest i den steinrike jorda! Som vanlig var på den tida, ble plassen plantet til med skog ca. i 1957. I dag står en kraftig støpt grunnmur igjen like inntil stien. Det er en grunnmur for et tømmerhus som Harald Utsigt fikk satt opp under krigen. Selve bolighuset lå rett sør for stien.

I området innenfor Haugstein gård var det for 100 år siden nesten en hel grend! Damsåa har i lang tid vært viktig som kraftkilde for sagene og seinere for cellulosefabrikken ved Øyeren. Den delen av vassdraget som går mellom Haugstein og Sundby passerer tre tjern (Merratjern, Stordammen og Påstranda) som alle var regulert med svære tømmerdemninger for å skaffe nok vann til turbinene på fabrikken.

*Det finnes forisatt rester etter den store tømmerdemningen ved Stordammen.
(Red.) Foto: Johan Ellingsen.*

Det er ikke usannsynlig at Collets sager også regulerte vannmengden allerede på 1700-tallet. Ikke rart da at det var mange plasser langs elva oppover. Opp fra Haugstein passerte du plassen Klingenberg på høyre hånd for dagens bilvei (tuftene ligger i dag midt i kraftlinjetraseen). Ved Merratjern hadde du plassen Holtenga i Sundby skog på kollen mellom Merratjern og Torvmåsan. Her er det tydelige steingjerder fortsatt. Videre sørover kan du finne flere kjellerhull av ukjent opprinnelse langs Torvmåsan før du kommer til Feierstua (Bråtan), som lå ved demningen i Stordammen (fortsatt synlig). Herfra helt bort til Dammen var det på 1800-tallet sannsynligvis et åpent beitelandskap.

Tuftene etter den gamle plassen Feierstua (Bråtan) er fortsatt godt synlig i terrenget. Denne gamle plassen er en av postene i årets kulturminneorientering på Flateby. Inne på Flatebyskauen finner man en rekke slike tufter og ofte er de plassert høyt i terrenget. (Red.) Foto: Johan Ellingsen.

*Dammen er i dag en av de få plassene inne på Flatebyskauen som fortsatt står. Artikkelforfatteren har selv restaurert den gamle husmannsplassen, som i dag fremstår som en av de best bevarte stuen i hele Enebakk. (Red.)
Foto: Johan Ellingsen.*

Rundt Dammen lå det i alle fall 3 plasser; Mariadammen, Porsstranddammen og Stubberud. I dag finner vi bare igjen gamlestua i Porsstranddammen. Navnet pors har plassen fått etter den aromatiske busken pors som fortsatt vokser rundt Påstranda. (Porsstrand). Familien Andersen var de siste som bodde her fast, helt fram til 1977. Det var Ingrid og Magna sammen med de to gamle: Anthon og Josefine Andersen. De hadde fortsatt, som tradisjonen var, ei ku fram til 1971, men den kan ikke ha gitt mer enn til en fløteskvett! Kua sto i det som var det gamle fjøset i Mariadammen. Magna stakkars, bar 50 kilos kraftforsekker og haugevis med kattermat fra Sundbybutikken opp til Dammen. Her bodde de 4 personer i halve huset, resten - ca. 20 kvadratmeter - var finstue!

Under restaurering av gulvet noen år seinere, måtte vi grave ut nærmere en halv meter jord før lukta av kattepiss var borte. På veien ned "passerte" vi et lag med rester etter brannen i år 1900.

En kraftig tømmerdemning nedenfor stua i Porsstanddammen dæmnet opp Påstranda sikkert nærmere 2 meter høyere enn i dag. Bolten som viste høyeste tillatte vannstand, er slått ned i berget ved siden av demningen. Jeg har funnet rester etter minst to flatbunnede prammer langs den gamle strandlinjen i det som inntil etter krigen var et ganske stort vann. Mariadammen lå litt lenger sør og det er nok kua til Magna vi kan takke for at de 8 dekar store jordene fortsatt er åpne. Stua i Mariadammen ble flyttet til Pettersrud. Stubberud derimot er helt gjengrodd med gran, men røyser finner du overalt. En opplagt gammel sti over damkrona i Påstranda går oppover i lia mot Hengeberget og Fagerås, og kan godt ha vært seterveien til Fageråsetra.

I år er turorienteringspostene på Flateby lagt til gamle kulturminner. Benytt derfor denne anledningen til å bli litt bedre kjent med vår gamle kulturhistorie!

Johan Ellingsen er født i 1949.
Utdannet agronom fra
Vinterlandbruksskolen og
sivilingeniør fra NTH. Jobber til
daglig i Det kongelige selskap for
Norges Vel.

Ellingsen er tidligere nestleder i
Enebakk historielag og nåværende
nestleder i Østmarkas venner. Har
tidligere skrevet en rekke artikler i
diverse publikasjoner, også i Ign.

Foto: Henning Bergersen.

Ung flukt på Langli

Av Henning Bergersen

Liv Ullmann var 20 år da hun fikk sitt gjennombrudd i sin første store rolle, som Gerd i filmen "Ung flukt". Innspillingen fant sted på plassen Langli på Stranda i Enebakk!

Filmen "Ung flukt" var både en avskjed og en ny begynnelse for norsk film. Regissør Edith Carlmar (1915 - 2003) gikk, etter eget utsagn, "i dekning" etter denne filmen. Liv Ullmann stod imidlertid frem som en ung og begavet skuespiller og rollen som Gerd ble gjennombruddet som skulle føre henne videre til en stor internasjonal filmkarriere. "Ung flukt" er et intenst sommereventyr om ungdom på "farlige veier". På toppen av det hele er filmen, nesten i sin helhet, innspilt på plassen Langli på Stranda, her i Enebakk.

Plassen Langli slik den fremstår i dag. Det er lite som kan minne om den forlatte og forfalne hytta man kan se i filmen "Ung flukt". Foto: Henning Bergersen.

Den skoleflinke og streite Anders har tatt med seg den skakkjorte ungjenta Gerd ut på landet for å få henne vekk fra byen og gjengen hun vanker i. Anders er oppriktig glad i Gerd og vil redde henne fra det ville livet hun lever. Gerd er bare 17 år, men allerede på "skråplanet". At Gerd er født utenfor ekteskap av en "lettsindig" mor har ikke gjort livet lett for henne: hun har i flere år vært i sosialvesenets varetekt. En tid lever de to unge alene på den forlatte husmannsplassen, stort sett på luft og kjærlighet. Sulten setter etterhvert inn og de bestemmer seg for å ta livet av en av sauene som trækker rundt i skogen. I det øyeblikket Gerd løfter kniven til hogg for å slakte dyret, dukker imidlertid fanten Bendik opp fra skogkanten med en hagle i hånden. Bendik er en tidligere straffange og med sitt mystiske vesen vekker han snart Gerds interesse.

Rolf Sæder som Bendik og Liv Ullmann som Gerd i Edith Carlmar's film "Ung flukt". Her demonstrerer Bendik varer de har stjålet i en butikk - Skjønhaug Landhandleri i Rælingen (Red.)

Det går ikke lang tid før et heftig trekantdrama er i ferd med å utspille seg på det tidligere så idylliske småbruket. Filmen "Ung flukt" vakte stor oppmerksomhet da den ble sluppet på markedet i 1959, ikke minst på grunn av en ganske så uskyldig nakenscene. På den tiden var Langli en forfallen og fraflyttet plass. I vår tid er det fastboende på Langli.

Henning Bergersen er født i 1969 og kommer fra Ytre Enebakk. Cand. Mag. fra Universitetet i Oslo med fagene historie og folkloristikk. Har sin daglige arbeidsplass som informasjonskonsulent i Enebakk kommune. Skriver jevnlig for flere norske aviser og tidsskrifter.

Foto: Camilla Henrikke Esp.

Hvem var Lauritz Karlsen?

Av Nils Sikkerbøl

Lauritz Karlsen, som på folkemunne kaltes Lauritz Jakk, var en omstreifende uteligger som vandret rundt om i Enebakk i mange år. Han var uten fast bopel og hadde sin faste rute rundt om i bygdene på begge sider av Øyeren. Denne fattige krok var født i en liten stue på Stranda som het Åsen. Jeg hørte han si en gang: hime i Setra. Han betraktet kanskje Setra som sitt hjem. Om dette var en realitet eller en fattig trøst vites ikke. Hans mor skulle ha vært Kranse-Ragna. Hun tilhørte en reisende familiegruppe som hadde en høvding med navn Adam Petter Krans. De reiste som tatere og ble av Stodderekongen jaget fra sted til sted. Deres oppnavn var ellers Kransefølge.

Siden Lauritz var født i Enebakk hadde bygda ansvaret for ham. Han ble som liten bortsatt som legdebarn hos Otto Stang på Stranda. Han var kanskje ikke så klok som andre og kom straks ut på gale veier. Men som kriminell var han av de ganske små. Han stjal småting, ofte bare mat. Han kom stadig i fengsel, og om høsten da kulda kom, sørget han for å gjøre ting som ga han opphold og mat i den verste periode. Lauritz var en troende kristen og han prøvde ofte å få vitne på møter. Hans teologiske kunnskap var begrenset. Jeg vet ikke om han kunne lese eller skrive. En omsorgfull person var bonde Henrik Hagen i menigheten Salem på Omberg. Han lot alltid Lauritz, i sin store enfoldighet, få si noen ord på møtene.

En høstdag i august 1940 kom han våt og kald til en gård på Stranda. Mannen i huset lå for døden og Lauritz spurte så pent om han kunne få ligge i låven om natta.

Dette fikk han, og sønnen i huset fulgte ham bort til dette herberget. Han ble stående litt utenfor låven da Lauritz ordnet seg i høyet. Da hørte han at Lauritz ropte til Gud om nåde og beskyttelse. Han la alt i Guds hånd for denne natta. Det var en enestående stund der i låven. Neste morgen var han tidlig oppe og fikk seg mat, før han loffet videre. En tid senere satte han kona i huset på en prøve. Han sa: "Mor, hva synes du om det jeg vitnet på Omberg i går?" Det ble en stor prøvelse for henne. Hva skulle hun svare? Men som Salomo var hun snartenkt og klok. Hun sa: "Jeg har hørt deg vitne før jeg, Lauritz". Dermed var det hele over. Jeg husker at han en gang viste meg låret sitt. Her var det en stor rød rose som skrev seg fra da han som legdebarn ble kløpet i låret med en smietang.

Lauritz Karlsen levde sine siste år på Ubberud. Her hadde han det godt. Han var jo en urolig sjel og en dag dro han ut på en liten tur. Han falt på holka og pådro seg lårhalsbrudd. Han kom seg ikke etter dette. Da døden nærmet seg sendte han bud på sin gode venn Henrik Hagen. Han meldte at han gikk hjem til sin skaper og ventet på bud. Han mente at han som sin nesten-navnebror Lasarus i Lukas evangelium kapitel 16, vers 19, ville bli hentet hjem til himmelens herlighet. Skulle noen være kvalifisert til dette, måtte det være Lauritz. Han følte nok et skjebnefellesskap med den fattige Lasarus, som Jesus talte om.

Nils Sikkerbøl er født i Enebakk i 1926.
Han bor i dag i Lørenskog.

Sikkerbøl er glødende opptatt av lokalhistorie og har skrevet en rekke artikler om dette tema i lokalpressen.

Foto: Enebakk Avis.

Lagsliv

Styret i Enebakk historielag besluttet å flytte alle medlemsmøter fra Herrestyresalen til Holtop i Ekebergdalen og dette har vist seg å være et svært godt valg. Fremmøtet på vårens to medlemsmøter har vært imponerende og stemningen upåklagelig.

*23. mars var det duket for sesongens første medlemsmøte på Holtop. Tema var "Gustav Larsen på boks og i bok". Håkon Tysdal presenterte Eilert Buers bok "Gammelt og nytt" og det ble avspilt lydbånd med Gustav Larsen. 47 personer møtte frem.
Foto: Henning Bergersen.*

*27. april var det nytt medlemsmøte på Holtop. Rolf Solberg lokket frem gode fortellinger og viste gamle gjenstander. Det var også underholdning ved Michael Furulund og hans toraderelver fra kulturskolen. Hele 53 mennesker møtte frem til en trivelig kveld.
Foto: Henning Bergersen.*

Vellykket rusletur på Ekeberg

Nils Klaveness forteller om gården Ekeberg, om fyrstikkfabrikkeier Holm Jølsens og hans datter, forfatteren Ragnhild Jølsen. Foto: Hemming Bergersen.

23. mai møtte hele 76 personer frem til en regnvåt, men svært vellykket rusletur på Ekeberg gård og omegn. Det er lenge siden man har opplevd liknende oppslutning på en rusletur i historielagets regi. Særlig gledelig var det å se at så mange yngre folk hadde møtt frem. Turen startet på Ekeberg gård med omvisning av Nils Klaveness, deretter guidet Arne Østerby oss rundt på eiendommen, før vi tok spisepause. Etter maten ruslet vi opp på bygdeborgen, hvor vi fikk en historisk innføring om bygdeborger av Arne Østerby. Arrangementsgruppa i Enebakk historielag var søkkvåte, men svært fornøyde etter den vellykkede rusleturen.

Besøk historielagets hjemmesider:
www.enebakkhistorielag.no

På våre hjemmesider ønsker vi å presentere lagets aktiviteter og annet av interesse for de som vil vite mer om Enebakk historie både fra nyere og eldre tider. Tanken er at hjemmesiden skal fungere som et møtested og et informasjonssenter for både medlemmer og ikke-medlemmer.

Send gjerne inn forslag, stoff og innspill på e-post:
webmaster@enebakkhistorielag.no

Den nye gruppestrukturen i historielaget

Skolegruppa ble vedtatt opprettet på styremøte 14. mars 2006. Denne gruppa skal fungere som et fagutvalg for lokalhistorie i skolen og arbeide med å spre vår lokale historie ut i skolen på en god måte. Medlemmer i gruppen er Håkon Tysdal og Egil Thoresen fra Enebakk historielag, og Leif Berstad og Anders Heimdal fra grunnskolen. Kontaktperson og rapportør til styret er **Håkon Tysdal**.

På styremøte 14. mars ble det også vedtatt opprettet en **bygdetunsguppe**. Gruppa arbeider med tilrettelegging av publikumsrettet virksomhet og omvisninger på bygdetunet. Gruppa arbeider også med vedlikehold og drift av Enebakk bygdetun.

Medlemmer er Odd Degrum, Svann Johansen, Andreas Bøhler og Jan Svartebekk. Kontaktperson og rapportør til styret er **Andreas Bøhler**. Grappa har ukentlige arbeidsmøter på bygdetunet.

Publiseringsgrappa ble vedtatt opprettet på styremøte 19. april 2006 og jobber med historielagets litterære og mediaorienterte prosjekter. Medlemmer er Christian Brevig, Esther Reiss, Håkon Tysdal og Henning Bergersen. Kontaktperson og rapportør til styret er **Håkon Tysdal**.

Publiseringsgrappa har fire undergrupper: En *bygdeboknemd* som skal gjennomføre et forprosjektet på en generell bygdehistorie og bind IV av Enebakk bygdebok. Forprosjektet skal være ferdig til presentasjon for Enebakk kommune tidlig i 2007. Medlemmer er Esther Reiss, Henning Bergersen, Christian Brevig og Håkon Tysdal. *Litteraturgrappa* jobber hovedsaklig med historielagets tidligere og fremtidige utgivelser. Medlemmer er Håkon Tysdal, Esther Reiss, Christian Brevig og Henning Bergersen. Historielagets nettside og medlemsbladet Ign går også inn som to egne undergrupper.

Den nye gruppestrukturen i historielaget fortsetter altså sin utvikling og det er ikke tvil om at dette har stimulert virksomheten i laget på en svært god måte. Aktiviteten de siste månedene har økt betraktelig og vi ser allerede gode resultater. **Arrangementgrappa** med Arne Østerby i spissen, har gjennomført to vellykkede medlemsmøter og en rusletur med overveldende oppslutning. 15. juni arrangerer de utfart til Oslo med vandring langs Akerselva. **Bygdetungrappa** har ferdigstilt en ny omviserguide for bygdetunet og samarbeider med kommunen i dette arbeidet. De har også gjennomført et stort praktisk arbeid på bygdetunet denne vinteren.

Kulturminneverngrappa har vært svært aktive med bevaringen av tuftene etter Sollia. De har også satt fokus på kulturminnevern i media og gjennomført flere vellykkede befaringer i bygda.

Sollia reddet!

Etter en befaring med kulturminneverngruppa, ordfører Tidemann og Block Watne i mai, er det nå enighet om at tuftene etter Sollia skal bevares. Det viste seg at kommunens plassering av Sollia på kartet var noe feilaktig og at en bevaring derfor vil medføre minimale endringer i den opprinnelige planen. Kulturminneverngruppa berømmer ordføreren for å tatt ansvar i denne saken og hans engasjement har vært helt avgjørende. Block Watne har på sin side også vist stor vilje til dialog og kommet med flere konstruktive løsninger. Kulturminneverngruppa håper at denne saken har vist viktigheten av å få på plass en kulturminneplan for Enebakk kommune.

Styremedlem Esther Reiss, nestleder Åse Killerud og Rolf Solberg fra kulturminneverngruppa. Etter avtale med Block Watne har gruppa nå sikret området omkring Sollia med plastbånd, slik at det tydelig går frem hvor tuftene ligger. Foto: Henning Bergersen.

Guidet omvisning på bygdetunet sommeren 2006

Jan Svartebekk fra bygdetungruppa prøvekjører det nye omviseropplegget for styret i historielaget og Hans Guslund fra KOS-utvalget. Foto: Henning Bergersen.

Bygdetungruppa har i lengre tid arbeidet med en ny omviserguide for bygdetunet og det er nå duket for guidet omvisning på bygdetunet. I stedet for å holde åpent alle søndager i sommerhalvåret, arrangerer man omvisninger på faste søndager. Ønsket er å gi de besøkende et bedre tidsbilde av en middels stor gård i Enebakk omkring 1870. Startskuddet for den nye omviserguiden går søndag 18. juni. De andre omvisningsdagene er 16. juli, 13. august og 17. september. Alle omvisninger starter kl. 12.00. Enebakk kommune vil stå bak en omfattende markedsføring av dette prosjektet i media.

Ignaslekt

ved Kenneth Holter

Helt til slutt i forrige nummers Ignaslekt-spalte, omtalte jeg kort Digitalarkivet, en svært nyttig kilde for slektsforskere i disse digitale tider. Jeg tenkte å benytte spalten denne gang til å fortelle litt om dette skattekammeret for slektsforskere.

Litt om Digitalarkivet

Digitalarkivet er enkelt fortalt et nettsted (www.digitalarkivet.uib.no) som publiserer arkivmateriale (så som kirkebøker, folketellinger, skifter, bilder o.l.) i digital form. Bak tjenesten står Arkivverket, mens Statsarkivaren i Bergen har drifts- og redaksjonsansvar. I år har Digitalarkivet vært i drift i åtte år og tjenesten er flittig brukt. Tanken bak er at arkivmateriale fra Norge skal være tilgjengelig elektronisk, og gratis, for almenheten, samlet på ett sted. I tillegg til å være et tilbud for slektsgranskere, studenter, historikere og andre nysgjerrige, tjener Digitalarkivet (eller i alle fall arbeidet med å digitalisere arkivmateriale) også en annen funksjon: Den hindrer verdifulle kilder i å gå tapt for fremtiden.

Omfattende

Per i dag inneholder Digitalarkivet over 3000 søkbare databaser som omfatter kirkebøker og folketellinger for hele landet, samt en rekke andre interessante kilder, nesten 2000 skannede kirkebøker,

der man selv kan sjekke hva som står i primærkilden, over 100 digitale bøker (gammelt lovverk, domprotokoller, skiftebøker, m.m.) over 100 gårdsbilder, over 100 nettutstillinger, et online-kurs i gotisk håndskrift og et mye brukt debattforum der man kan få hjelp til alt mulig av flinke og aktive slektsforskere fra hele landet.

Databasene

De over 3000 søkbare databasene dekker hele landet og omfatter både kirkebøker, folketellinger, skipslister og skifteprotokoller. Dersom man for eksempel velger å se kilder fra Enebakk, får man for tiden opp manntallene for 1664 og 1701, folketellingene for 1801, 1865, 1875 og 1900, kirkebok (gravlagte) for 1719-1754, en liste over emigranter fra Østlandet via Bergen samt skifteprotokoll for Kristiania stift 1683-1688. Dette er bare en liten smakebit på hva som er i vente.

Disse søkbare databasene er transkribert for hånd og dette tillegger et usikkerhetsmoment, ettersom man ikke alltid kan være sikker på at transkribenten har tolket kilden riktig. Uansett bør vi som slektsgranskere alltid selv sjekke primærkilden, slik at vi unngår feil. Også dette har Digitalarkivet gjort enklere, med sin tjeneste "skannede kirkebøker".

Skannede kirkebøker

Digitalarkivet har siden de begynte denne tjenesten i november 2005 publisert nesten 2000 kirkebøker på nett, i form av digitale bilder av de faktiske kildene (kirkebøker). Flere kirkebøker blir publisert hver dag og hele landet er omfattet.

Enebakk er foreløpig bare representert med fødte 1832-1861 og konfirmerte 1829-1876. Av nabokommunene har Fet og Spydeberg veldig mange kirkebøker ute, men også Rælingen, Ski, Lørenskog og Trøgstad er representert.

For mange slektsforskere, deriblant undertegnede, er det blitt dagens høydepunkt å sjekke listen over de senest publiserte kirkebøkene, for å se om det er kommet noe nytt i de områdene en selv forsker på.

Arkivverkets plan er å ha publisert alle kirkebøkene (som er avlevert fra prestekontorene til statsarkivene) innen utgangen av 2008! De skannede kirkebøkene gjør det lettere å forske slekt hjemmefra, og særlig for de som har lang eller vanskelig vei til arkivene er dette en gullgrube. For alle.

Aldri før har det vært så enkelt å forske på sin slekt. Forutsatt bredbåndstilgang kan man få gratis tilgang til en mengde kilder fra hele landet. Allerede i dag kan du søke frem dine besteforeldre eller oldeforeldre i folketellingen av 1900 og begynne å nøste opp tråden som strekker seg bakover i tid. Kanskje kan du "bla" gjennom de skannede kirkebøkene for Enebakk eller andre kommuner og finne en tipp-oldemor? De som forsker på slekt vet det, og de som ikke gjør det ennå kan være sikre på det: Slektsforskning er en artig og vanedannende hobby, og noe alle kan drive med, ung som gammel.

Jeg anbefaler på det varmeste å besøke hjemmesiden
<http://www.digitalarkivet.uib.no>

Siden forrige nummer har jeg fått flere henvendelser fra folk som forsker på slekt fra Enebakk. De fleste har jeg kunnet hjelpe videre. Vær oppmerksomme på at jeg ikke har ressurser til å forske slekt for dere (i stor skala), men jeg kan være behjelpelig ved å svare på spørsmål eller henvise dere til rett kilde.

Dere kan også benytte denne spalten til å stille spørsmål til andre lesere av Ign. Jeg tar også imot tips og ideer til emner jeg kan behandle i spalten Ignaslekt.

Alle henvendelser kan gjøres via post:
Kenneth Holter, Sirius 27, 2315 Hamar (til og med juli 2006).
E-post: kenneth.holter@gmail.com, eller på telefon: 97 60 67 81.

Etterlysning!

Thorer Christensen "Sundby" og Kirsti Jensdatter "Sundby" giftet seg 18.09.1803 i Enebakk. De fikk tre av de eldste barna døpt der.

Christian - Døpt 03.03.1805 i Enebakk.

Markus - Døpt 18.08.1811 i Enebakk.

Gunder - Døpt 18.06.1816 i Enebakk.

Inger Marie - Døpt 15.10.1820 i Spydeberg.

Karen - Døpt 30.09.1822 i Spydeberg.

Mulig en sønn til Olaves, som ble døpt i Vestby 1825.

Men, hvem var foreldrene til Thorer og Kirsti?

mvh

Inger Sofie Olberg

E-post: iolberg@online.no

Kenneth Holter er født på Larkollen i 1979.
Cand. Mag. med irsk-gælisk grunnfag fra
Universitetet i Oslo, historie grunnfag fra
Høgskolen i Vestfold og arkeologi mellomfag
fra Universitetet i Bergen.

Arbeider i næringsmiddelindustrien og sper på
inntekten med slektsforskeroppdrag.

Foto: Wayne Stanley.

ENEBAKK HISTORIELAG

Styret 2006:

Leder - Andreas Böhler
Nestleder - Åse Killerud
Kasserer - Eva Kristoffersen
Sekretær - Esther Reiss
Styremedlem - Lena Mjerskaug
Styremedlem - Håkon Tysdal
Styremedlem - Sverre Johansen
Varamedlem - Egil Thoresen

Kontakt:

Leder - Andreas Böhler
E-post: andreas@bohler.no

Redaktør av Ign - Henning Bergersen
E-post: ign@enebakkhistorielag.no

www.enebakkhistorielag.no

IGN © 2006 Enebakk Historielag
ISSN: 1501-4479

Redaktør: Henning Bergersen
Sats: Sirius Produksjoner
Utgiver: Enebakk Historielag
Trykk: BIAS Trykk AS

IGN utkommer 4 ganger pr. år
(februar, juni, august, november)

Stromsborg & Enersen A.s

1912 ENEBAKK

Autorisert elektroentreprenør

Alt innen elektrisk installasjon

Tlf. 64 92 63 00

Fax 64 92 62 20

Email: post@stromsborg.no

E-fag

NÅR DU TRENGER EN ELEKTRIKER

BYGG- OG TØMMERMESTER

Per-Erik Østlie a.s

1914 YTRE ENEBAKK - Telefon: 64 92 39 39

1914 Ytre Enebakk. Tlf. 64 92 39 39

... din lokale byggmester...

- Fagkunnskap gir trygghet

RØRLEGGERFIRMA

KJELGAARD AS

Drivveien 33
1914 Ytre Enebakk
Telefon: 64 92 46 39
Telefax: 64 92 44 92
Bank: GenSidsa NOR
Banknr: 1645.12.31484
Forretnings NO 987 575 552 MVA

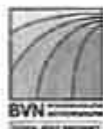

-fagkunnskap gir trygghet

ALT I ARBEID I VVS UTFØRES
LEVERANDØR AV THARMA VARNEPUMPER

BYGG & MESSESYSTEMER

Alt innen bygg,
rehabilitering og messestands

Tlf. 64926052 / Mob. 957 82 407 / 957 82 409

Lillestrømveien 267
1914 Ytre Enebakk

Enebakk Regnskapskontor a/s

Din samarbeidspartner innen økonomi

N•A•R•F

- Regnskap - lønn - fakturering
- Årsoppgjør - selvangivelser
 - skatteberegning
 - budsjettering
 - konsulenttjenester

Telefon 64 92 63 03

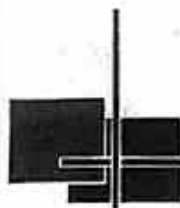
Fax 64 92 71 66

e-post:

e-regnsk@online.no

Krokengveien 10

1912 Enebakk

Malermester Widar Lund

Tlf: 913 55 275 - 950 87 977

Vi utfører: Malerarbeider Ute/inne
Gulvlegging Våtrom
Tapetsering